

Predmet C-2/20

Zahtjev za prethodnu odluku

Datum podnošenja:

6. siječnja 2020.

Sud koji je uputio zahtjev:

High Court of Justice (Queen's Bench Division) (Ujedinjena Kraljevina)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

16. prosinca 2019.

Tužitelj:

Daimler AG

Tuženici:

Walleniusrederierna Aktiebolag

Wallenius Wilhelmsen ASA

Wallenius Logistics AB

Wilhelmsen Ships Holding Malta Limited

Wallenius Wilhelmsen Ocean AS

“K” Line Holding (Europe) Limited

“K” Line Europe Limited

NYK Group Europe Limited

Compañía Sudamericana de Vapores SA

[omissis]

PRI HIGH COURT OF JUSTICE (VISOKI SUD, UJEDINJENA KRALJEVINA)

**BUSINESS AND PROPERTY COURTS OF ENGLAND AND WALES
QUEEN'S BENCH DIVISION COMMERCIAL COURT (TRGOVAČKI I
IMOVINSKI SUDOVI ENGLLESKE I WALESA, ODJEL QUEEN'S
BENCH, TRGOVAČKI SUD, UJEDINJENA KRALJEVINA)**

[omissis] [sastav nacionalnog suda]

DATUM: 16. prosinca 2019.

I Z M E Ā U:

DAIMLER AG

Tužitelj

-i-

[omissis]

(3) WALLENIUSREDERIERNA AKTIEBOLAG

(4) WALLENIUS WILHELMSSEN ASA

(5) WALLENIUS LOGISTICS AB

(6) WILHELMSSEN SHIPS HOLDING MALTA LIMITED

(7) WALLENIUS WILHELMSSEN OCEAN AS

[omissis]

(9) "K" LINE HOLDING (EUROPE) LIMITED

[omissis]

(11) NYK GROUP EUROPE LIMITED

(12) COMPANIA SUDAMERICANA DE VAPORES SA

(13) "K" LINE EUROPE LIMITED

Tuženici

[omissis] [sastav nacionalnog suda]

[orig. str. 2.] NALAŽE SE:

1. sudu da uputi zahtjev za prethodnu odluku Sudu Europske unije u skladu s člankom 267. UFEU-a prema odredbama iz priloga ovom rješenju.
2. [omissis][odluka o troškovima]
3. [omissis].
4. [omissis]. [nacionalni postupak]

[omissis]

[orig. str. 3.] PRILOG RJEŠENJU KOJIM SE UPUĆUJE ZAHTJEV ZA PRETHODNU ODLUKU

1. **Odluka Komisije** Europska komisija donijela je 21. veljače 2018. odluku o uslugama prijevoza koje pružaju prijevoznici automobila u pomorskom prometu.¹ Tom je odlukom utvrđeno da je više poduzetnika povrijedilo članak 101, stavak 1. UFEU-a i članak 53. stavak 1. Sporazuma o EGP-u tako što su sudjelovali u jedinstvenoj i trajnoj povredi koja se sastojala od dogovora o usklađivanju cijena i podjele kupaca u pogledu pružanja prijevoza na velike udaljenosti novih motornih vozila (automobila, kamiona te visokih i teških vozila) ro-ro brodovima na raznim linijama prema Europskom gospodarskom prostoru i iz njega u razdoblju između 18. listopada 2006. i 6. rujna 2012.²
2. Što se tiče naravi postupanja koje je predmet Odluke, u uvodnim izjavama 29. do 33. navedeno je sljedeće:

„(29) U vezi s prijevozom na velike udaljenosti prema EGP-u i iz njega, stranke su bile u različitoj mjeri uključene u postupanja kojima su nastojale: (i) uskladiti cijene za određene natječaje, (ii) podijeliti poslovanje s određenim klijentima i (iii) smanjiti kapacitet usklađivanjem otpisa brodova.

(30) U postupanju se primjenjivalo tzv. „pravilo poštovanja”. Prema tom načelu, prijevoz novih motornih vozila koji je povezan s postojećim poslovanjem na određenim linijama za određene klijente i dalje bi obavljao uobičajeni prijevoznik (postojeći operator).

(31) Iz dokaza proizlazi da su stranke u različitoj mjeri postupale na sljedeći način:

4.1.1. Pravilo poštovanja

(32) Stranke su primjenjivale pravilo poštovanja kao vodeće načelo u svojoj praksi. Određeni prijevoznici smatrali su se postojećim operatorima

¹ Odluka Komisije AT.40009 - Prijevoznici automobila u pomorskom prometu, C(2018)983 *final*.

² Vidjeti članak 1. Odluke.

na određenim linijama i/ili za određene klijente. Kako bi [orig. str. 4.] održali postojeću situaciju na tržištu, prijevoznici su poštovali poslovanje postojećeg operatora davanjem ponude iznad cijena postojećeg operatora ili suzdržavanjem od ponude. Takvo se postupanje odnosilo na pojedinačne i opće zahtjeve za ponude (ili natječaje) određenih proizvođača vozila. Zauzvrat bi drugi prijevoznici obično dobivali jamstva da će dobiti određene druge linije/poslove na kojima su oni bili postojeći operatori. U nekim slučajevima prijevoznici su poštovali pravilo poštovanja samo radi izbjegavanja mogućih međusobnih sukoba.

(33) Obuhvaćene predmetne pošiljke prema EGP-u odnosile su se, na primjer, na određene pošiljke iz Azije, Južne Afrike i Amerika prema EGP-u. Obuhvaćene predmetne pošiljke iz EGP-a odnosile su se, na primjer, na pošiljke iz EGP-a prema Aziji, Oceaniji, Južnoj Africi i prema Americama.”

3. Što se tiče zemljopisnog opsega postupanja na koje se odnosi Odluka:
 - a. u uvodnoj izjavi 4. navedeno je:

„Ova je Odluka usmjerena na usluge prijevoza automobila na velike udaljenosti iz EGP-a ili u EGP.”
 - b. Nadalje, uvodnom izjavom 41. određeno je:

„Zemljopisni opseg predmetnih postupanja obuhvaćao je barem pošiljke prema EGP-a i iz njega (u daljnjem tekstu: ulazne i izlazne pošiljke).”
4. Što se tiče vremenskog trajanja Odluke, a osobito datuma koji se smatra početkom predmetnog postupanja, uvodnom izjavom 42. određeno je kako slijedi:

„Pravila o provedbi prava tržišnog natjecanja primjenjuju se na sve usluge pomorskog prijevoza, uključujući usluge kabotaže i međunarodne slobodne plovidbe od stupanja na snagu Uredbe Vijeća (EZ) br. 1419/2006 od 24. rujna 2006. o stavljanju izvan snage Uredbe (EEZ) br. 4056/86 dana 18. listopada 2006. To je najraniji datum od kojeg Komisija može ostvariti svoju nadležnost kako bi sankcionirala postupanje stranaka. Kako bi se ova zakonodavna izmjena provela u praksi i za potrebe ove odluke, **smatra se da je** postupanje svih stranaka **započelo** 18. listopada 2006.” (isticanje dodano)
5. [orig. str. 5.] **Nacionalni postupak** Tužba podnesena pred sudom koji je uputio zahtjev uključuje navod da su tuženici povrijedili članak 101. stavak 1. UFEU-a (bivši članak 85. stavak 1. UEEZ-a/članak 81. stavak 1. UEZ-a) i članak 53. Sporazuma o EGP-u, u vremenu od 1997. (u slučaju 12. tuženika, CSAV-a, 2000.) i 17. listopada 2006. kada je riječ o odredbi o uslugama međunarodnog pomorskog prijevoza vozila na velike udaljenosti ro-ro brodovima na linijama diljem svijeta, uključujući i one između luka država koje nisu članice EEZ-a/EZ-a/EGP-a. U skladu s člankom 101. stavkom 1., vezano za usluge prijevoza vozila

na velike udaljenosti ro-ro brodovima između luka izvan Unije i EGP-a i zbog činjenice da se sve odvijalo u Njemačkoj, Daimler AG tvrdi da je:

- a. koristio središnji postupak nabave za usluge pomorskog prijevoza i osiguravao okvirne sporazume na temelju kojih su se te usluge pružale,
 - b. do nezakonitog postupanja došlo podnošenjem nekonkurentnih ponuda u okviru tog postupka i/ili propuštanjem podnošenja konkurentnih ponuda u tom postupku i
 - c. Daimler oštećen.
6. **Ugovor o osnivanju Europske ekonomske zajednice** Početna pravila o primjeni članaka 85. i 86. UEEZ-a utvrđena su člancima 87., 88. i 89. UEEZ-a.
 7. Člankom 87. stavkom 1. UEEZ-a predviđeno je da Vijeće usvaja odgovarajuće uredbe ili direktive za primjenu načela utvrđenih člancima 85. i 86.
 8. Člankom 88. UEEZ-a određeno je sljedeće:

„Do stupanja na snagu odredaba donesenih na temelju članka 87., nadležna tijela država članica odlučuju o dopuštenosti sporazumâ, odluka i usklađenog djelovanja te o zlporabi vladajućeg položaja na zajedničkom tržištu sukladno pravu njihove zemlje i odredbama članka 85., osobito stavka 3., te članka 86.”
 9. Na temelju članka 89. UEEZ-a, Komisija je bila nadležna za istraživanje i donošenje obrazloženih odluka u vezi s povredama članaka 85. i 86. UEEZ-a.
 10. **Uredba 17** Prva uredba o provedbi članaka 85. i 86. UEEZ-a, koju je Vijeće donijelo na temelju članka 87. UEEZ-u, bila je Uredba Vijeća br. 17 iz 1962.³ Člankom 1. Uredbe Vijeća br. 141 prijevoz se izuzima [**orig. str. 6.**] iz primjene Uredbe br. 17.⁴ Stoga je u toj fazi primjena članaka 85. i 86. UEEZ-a u pomorskom sektoru bila uređena člancima 88. i 89. UEEZ-a.
 11. **Uredba 4056/86** Uredbom Vijeća 4056/86 uvedena su detaljna pravila za primjenu članaka 85. i 86. Ugovora na pomorski prijevoz;⁵ vidjeti članak 1. stavak 1. Uredba 4056/86 stupila je na snagu 1. srpnja 1987.; vidjeti članak 27. Člankom 1. stavkom 2. Uredbe 4056/86 određeni su predmet i područje primjene Uredbe na sljedeći način:

„Primjenjuje se samo na usluge međunarodnog pomorskog prijevoza u polazištem ili odredištem u jednoj ili više luka zemalja članica

³ SL 1962., 13, str. 204. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 3., str. 3.)

⁴ SL 1962., 124, str. 2751.

⁵ SL 1986., L 378, str. 4.

Zajednice, osim na usluge međunarodne slobodne plovidbe.” (isticanje dodano)

12. Uredbom 4056/86 nisu utvrđena provedbena pravila o uslugama međunarodnog pomorskog prijevoza između luka u zemljama koje nisu članice Zajednice.
13. **Uredba 1/2003** Uredbom Vijeća 1/2003⁶ stavljene su izvan snage uredbe br. 17 i br. 141,⁷ s primjenom od 1. svibnja 2004. te su zamijenjene novim uređenjem za provedbu članaka 101. i 102. UFEU-a. Vezano za novo uređenje:
 - a. U Poglavlju I. Uredbe 1/2003 iznesena su određena „Načela”. U skladu s člankom 1. stavkom 1. svi sporazumi, odluke i usklađena djelovanja iz članka 101. UFEU-a, koji ne ispunjavaju uvjete iz članka 101. stavka 3. UFEU-a, zabranjeni su, o čemu nije potrebno donositi prethodnu odluku. U skladu s člankom 1. stavkom 2. UFEU-a svi takvi sporazumi, odluke i usklađena djelovanja koji ispunjavaju uvjete iz članka 101. stavka 3. UFEU-a, nisu zabranjeni, o čemu nije potrebno donositi prethodnu odluku.
 - b. Poglavljem II. Uredbe 1/2003 određuju se „Ovlasti” Komisije i država članica za primjenu pravila tržišnog natjecanja Europske unije. U skladu s člankom 4. za potrebe primjene članaka 101. i 102. UFEU-a, Komisija ima ovlasti utvrđene na temelju ove Uredbe. U skladu s člankom 5. tijela država članica nadležna za tržišno natjecanje imaju ovlasti primjenjivati članke 101. i 102. UFEU-a u pojedinačnim slučajevima. U skladu s člankom 6. nacionalni sudovi nadležni su za primjenu članaka 101. i 102. UFEU-a. Što se tiče uloge nacionalnih sudova, uvodnom izjavom 7. određeno je sljedeće:

[orig. str. 7.] „Nacionalni sudovi imaju ključnu ulogu u primjeni propisa o zaštiti tržišnog natjecanja Zajednice. Kada rješavaju u sporovima između stranaka[,] oni štite njihova **subjektivna prava** u sustavu prava Zajednice, primjerice dodjeljujući oštećenim stranama naknadu za štetu koja im je nastala kao posljedica povrede propisa. Uloga nacionalnih sudova ovdje dopunjuje ulogu tijela država članica nadležnih za tržišno natjecanje. Stoga bi im trebalo dopustiti potpunu primjenu članaka [101. i 102. UFEU-a].” (isticanje dodano)
 - c. Poglavlje X. Uredbe 1/2003 sadržava određene „Opće odredbe”. Među njima se nalazi članak 32. (naslovljen „Iznimke”).

⁶ SL 2003., L 1, str. 1. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 1., str. 165.).

⁷ Vidjeti članak 43. Uredbe 1/2003.

- d. Poglavlje XI. Uredbe 1/2003 sadržava „Prijelazne odredbe, odredbe o izmjenama i završne odredbe”. Među njima se nalazi članak 38. (naslovljen „Izmjene Uredbe (EEZ) br. 4056/86”) prema kojem, vidjeti dalje u nastavku.
14. Usvojenim tekstom članka 32. Uredbe br. 1/2003 predviđa se sljedeće:
- „Ova Uredba se ne primjenjuje na:
- (a) usluge međunarodne slobodne plovidbe kako su uređene člankom 1. stavkom 3. točkom (a) Uredbe (EEZ) br. 4056/86;
- (b) uslugu pomorskog prometa koja se odvija isključivo između luka u jednoj te istoj državi članici kako je to predviđeno člankom 1. stavkom 2. Uredbe (EEZ) br. 4056/86;
- (c) zračni promet između zračnih luka Zajednice i trećih zemalja.”
15. Člankom 32. nisu izričito isključene druge usluge pomorskog prijevoza, uključujući usluge međunarodnog pomorskog prijevoza između luka izvan Zajednice koje nisu usluge međunarodne slobodne trgovine određene člankom 1. stavkom 3. točkom (a) Uredbe 4056/86. Članak 32. točka (c) Uredbe 1/2003 stavljen je izvan snage s učinkom od dana stupanja na snagu Uredbe 1/2003.
16. Člankom 38. Uredbe br. 1/2003 predviđeno je ukidanje postupovnih odredbi iz članka 10. do 25. Uredbe 4056/86 (uz iznimku članka 13. stavka 3.) (koji su zamijenjeni novim postupcima iz Uredbe 1/2003) i izmjena određenih ostalih odredbi Uredbe 4056/86. Uredbom 1/2003 nije ni na koji drugi način izmijenjena Uredba 4056/86, čije su temeljne odredbe ostale na **[orig. str. 8.]** snazi. Te temeljne odredbe obuhvaćaju ukratko odredbu o određenim izuzećima za tehničke sporazume i linijske konferencije (članci 2. do 7. Uredbe 4056/86) i odredbe o zlouporabi vladajućeg položaja (članak 8. Uredbe 4056/86). Glavno područje primjene tih temeljnih odredba i dalje je određeno člankom 1. Uredbe 4056/86.
17. **Uredba 1419/2006** Uredbom Vijeća 1419/2006⁸ stavljeni su izvan snage Uredba 4056/86⁹ i članak 32. Uredbe 1/2003¹⁰, s učinkom od 18. listopada 2006.
18. Sudu koji je uputio zahtjev nije jasno jesu li Uredbom 1/2003 kako je usvojena, uspostavljena pravila o primjeni za usluge međunarodnog pomorskog prijevoza između luka država koje nisu članice Zajednice ili se na te usluge i dalje primjenjuju prijelazne odredbe do trenutka stavljanja izvan snage članka 32. Uredbe 1/2003 i članka 1. Uredbe 4056/86 Uredbom 1419/2006.

⁸ SL 2006., L 269, str. 1. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 7., svezak 23., str. 35.).

⁹ Vidjeti članak 1. Uredbe 1419/2006.

¹⁰ Vidjeti članak 2. Uredbe 1419/2006.

19. Sudu koji je uputio zahtjev također nije jasno jesu li nacionalni sudovi nadležni za primjenu članka 85. UEEZ-u (kao što je to tada bilo) za postupanja do kojih je došlo tijekom razdoblja na koje se primjenjuju prijelazne odredbe. Isto vrijedi i s obzirom na različite analize sudske prakse Suda (iz točaka 20. do 22.) koje su usvojili engleski i nizozemski sudovi (na temelju odluka iz točaka 24. i 25.).
20. **Predmet 127/13 Belgische Radio en Televisie/SV SABAM** Sud je u predmetu 127/73 SABAM (presuda od 30. siječnja 1974.) presudio da nadležnost nacionalnih sudova za primjenu članaka 85. i 86. UEEZ-a, osobito u privatnopravnim sporovima, proizlazi iz izravnog učinka tih odredaba koje stvaraju prava za pojedince, a ta su prava nacionalni sudovi dužni štiti (t. 15. do 16.). Sud je nadalje presudio da se člankom 9. Uredbe 17 nacionalnim sudovima ne uskraćuje ta nadležnost (t. 17. do 20.). Što se tiče važnosti postupka pred Europskom komisijom za nacionalne sudove na temelju Uredbe 17, Sud je to ocijenio s aspekta pravne sigurnosti na sljedeći način: **[orig. str. 9.]**
- a. **Točka 21.** „[omissis] ako Komisija pokrene postupak primjenom članka 3. Uredbe 17, u očekivanju ishoda Komisijine odluke taj sud može prekinuti postupak ako to smatra potrebnim zbog pravne sigurnosti.”
 - b. **Točka 22.** „S druge strane, nacionalni sud bi općenito trebao dopustiti nastavak postupka bilo da odlučuje o tome je li očito da sporno postupanje ne može imati značajan utjecaj na tržišno natjecanje ili na trgovinu između država članica ili da nema nikakve sumnje u nespojivost tog ponašanja s člankom [102. UFEU-a].”
21. **Spojeni predmeti 209 do 213/84, Asjes** U spojenim predmetima 209 do 213/84, Asjes, Sud je razmatrao može li nacionalni sud primijeniti članak 85. UEEZ-u na usklađena djelovanja vezana za pristojbe kada je riječ o uslugama zračnog prijevoza za koje nije postojao nijedan provedbeni propis na snazi u tom trenutku, u okolnostima u kojima vezano za ta postupanja nije donijeta nijedna odluka u skladu s člancima 88. ili 89. UEEZ-a. Sud je presudio na sljedeći način:
- a. **Točka 55.** „[omissis] pojam ‚tijela država članica‘ iz članka 88. odnosi se ili na upravna tijela koja su u većini država članica zadužena za provođenje nacionalnog zakonodavstva u području tržišnog natjecanja koje podliježe nadzoru zakonitosti od strane nadležnih sudova ili sudova kojima je u drugim državama članicama ta zadaća posebno povjerena.”,
 - b. **Točka 60.** „Stoga se postavlja pitanje može li, u nedostatku uredba ili direktiva primjenjivih u području zračnog prijevoza koje je Vijeće usvojilo na temelju članka 87., nacionalni sud koji nije jedno od tijela država članica navedeno u članku 88., ipak imati nadležnost donijeti odluku u postupcima poput glavnog postupka da se članku 85. protive usklađena djelovanja u vezi s pristojbama između zračnih prijevoznika

iako vezano za ta usklađena djelovanja nadležna nacionalna tijela nisu uopće donijela odluku na temelju članka 88. i bez obzira na to što Komisija uopće nije donijela odluku na temelju članka 89., a posebice na temelju članka 89. stavka 2.”

- c. **Točka 61.** „Trebalo bi uzeti u obzir da, kako je Sud utvrdio u [predmetu 13/61 Bosch/Van Rijn], članci 88. i 89. međutim [**orig. str. 10.**] nisu sadržajno takvi da bi mogli zajamčiti potpunu i dosljednu provedbu članka 85. tako da samo njihovo postojanje omogućiti pretpostavku da članak 85. u potpunosti proizvodi učinke od dana stupanja Ugovora na snagu.”
- d. **Točka 62.** „Naime, člankom 88. predviđeno je da tijela država članica odlučuju o dopuštenosti sporazumâ, odluka i usklađenog djelovanja samo ako se traži njihovo odobrenje u skladu s nacionalnim zakonodavstvom o tržišnom natjecanju. U skladu s člankom 89., Komisija ima ovlast utvrditi svaku povredu članka 85. i 86., ali nije ovlaštena da proglasi članak 85. stavak 1. neprimjenjivim u smislu članka 85. stavka 3.”
- e. **Točka 63.** „U tim okolnostima, činjenica da sporazum, odluka ili usklađeno djelovanje mogu biti obuhvaćeni područjem primjene članka 85. nije dovoljna da bi se odmah smatralo da su zabranjeni člankom 85. stavkom 1. i u skladu s time ništavni na temelju članka 85. stavka 2.”
- f. **Točka 64.** „Takav zaključak bio bi protivan općem načelu pravne sigurnosti koje je, kao što je to Sud smatrao u [predmetu 13/61, Bosch/Van Rijn], pravno pravilo koje treba poštovati u primjeni Ugovora, s obzirom na to da bi njegov učinak bila zabrana i automatska ništavnost određenih sporazuma čak i prije nego što se može utvrditi je li članak 85. u potpunosti primjenjiv na te sporazume.”
- g. **Točka 65.** „Međutim, treba priznati da su, kao što je Sud naveo u [predmetu 13/61 Bosch/Van Rijn], do stupanja na snagu uredbe ili direktive o provedbi članka 85. i 86. u smislu članka 87., sporazumi i odluke zabranjeni na temelju članka 85. stavka 1. i automatski ništavni na temelju članka 85. stavka 2. samo ako tijela država članica smatraju da, u skladu s člankom 88., ulaze u područje primjene članka 85. stavka 1. te da se na njih ne primjenjuje izuzeće od zabrane iz članka 85. stavka 3., ili sve dok Komisija ne utvrdi povredu članka 89. stavka 2.”
- h. **Točka 68.** „Stoga valja zaključiti da, ako nadležna nacionalna tijela ne donesu odluku u skladu s člankom 88. [**orig. str. 11.**], prema kojoj je usklađeno djelovanje vezano za pristojbe zračnih prijevoznika

zabranjeno člankom 85. stavkom 1. i ne može biti izuzeto od te zabrane u skladu s člankom 85. stavkom 3. ili ako Komisija ne donese odluku u skladu s člankom 89. stavkom 2. kojom utvrđuje da takvo usklađeno djelovanje predstavlja povredu članka 85. stavka 1., sâm nacionalni sud poput onoga koji je Sudu uputio zahtjev za prethodnu odluku u ovim predmetima nije nadležan za odlučivanje da je predmetno usklađeno djelovanje u skladu s člankom 85. stavkom 1.”

22. **Predmet 66/86 Ahmed Saeed** U predmetu 66/86, Ahmed Saeed, Sud je na temelju predmeta Asjes utvrdio (u točkama 20. do 21.) da sporazume o određivanju pristojbi za usluge nacionalnog zračnog prijevoza i međunarodnog zračnog prijevoza prema državama koje nisu članice EZ-a i iz njih nisu nužno automatski ništavni na temelju članka 85. stavka 2. UEEZ-a, s obzirom na to da se na njih i dalje primjenjuju odredbe članaka 88. i 89. UEEZ-a jer u toj fazi nisu donesena nikakva provedbena pravila za takve usluge u skladu s člankom 85. UEEZ-a. Sud je, s druge strane, smatrao da se članak 86. UEEZ-a u cijelosti primjenjuje na takve usluge, pri čemu nije potrebno primijeniti provedbena pravila:
- a. **Točka 32.** „[omissis] jedino opravdanje za nastavak primjene prijelaznih pravila predviđenih člancima 88. i 89. jest da se na sporazume, odluke i usklađena djelovanja iz članka 85. stavka 1. može primijeniti izuzeće na temelju članka 85. stavka 3. i da se politika konkurentnosti razvija kroz odluke nadležnih institucija, u okviru provedbenih pravila donesenih na temelju članka 87. kojima se odobrava ili odbija takvo izuzeće. Nasuprot tomu, nikakvo izuzeće ne može se ni na koji način odobriti kada je riječ o zlouporabi vladajućeg položaja; takva je zlouporaba jednostavno zabranjena Ugovorom te je na nadležnim nacionalnim tijelima ili na Komisiji, ovisno o slučaju, da u granicama svojih nadležnosti djeluju na temelju te zabrane.”
 - b. **Točka 33.** „Stoga treba zaključiti da se zabrana propisana člankom 86. Ugovora u potpunosti primjenjuje na cijeli sektor zračnog prijevoza.”
23. **Nacionalno tijelo u Ujedinjenoj Kraljevini** Nacionalnim zakonodavstvom Ujedinjene Kraljevine¹¹ dužnost na temelju članka 88. UEEZ-a dodijeljena je ministru [orig. str. 12.] koji djeluje zajedno s bivšim glavnim direktorom za pravednu trgovinu i bivšim Monopolies and Mergers Commission (Povjerenstvo za monopol i spajanja, Ujedinjena Kraljevina).
24. **Engleski sudovi** U predmetu La Gaitana Farms SA i dr./British Airways plc,¹² engleski sudovi (sudac Rose J u prvom stupnju, što je potvrdio Court of Appeal

¹¹ Uredbe o provedbi prava tržišnog natjecanja Zajednice (članci 88. i 89.) iz 1996. SI 1996/2199, Uredbe o provedbi prava tržišnog natjecanja Zajednice (članci 84. i 85.) iz 2001. SI 2001/2916, Uredbe o provedbi (opozivu) prava tržišnog natjecanja Zajednice (članci 84. i 85.) iz 2007., SI 2007/1846.

¹² (2017) EWHC 2420 (Ch) (Rose J) (2019) EWCA Civ 37 Court of Appeal (Žalbeni sud, Ujedinjena Kraljevina).

(Žalbeni sud, Ujedinjena Kraljevina)) u sporu između privatnih stranaka, vezano za usluge zračnog prijevoza, u vezi s kojima se zahtijeva naknada štete zbog povrede pravila tržišnog natjecanja EU-a/EGP-a, zaključili su da nacionalni sudovi nisu nadležni za primjenu takvog propisa na takvo postupanje tijekom razdoblja obuhvaćenog prijelaznim odredbama osim i sve dok nadležno nacionalno tijelo ili Komisija ne odluče da je došlo do povrede članka 85. UEEZ-a.

25. **Nizozemski sudovi** U presudi od 18. rujna 2019., u predmetu Stichting Cartel Compensation/KLM NV i dr., u kojem je predmet spora sličan onom u predmetu La Gaitana, Okružni sud u Amsterdamu privremeno je zaključio da je nadležan za primjenu članka 85. UEEZ-a na takvo postupanje tijekom razdoblja obuhvaćenog prijelaznim odredbama. S obzirom na drukčiji zaključak engleskih sudova u predmetu La Gaitana, Okružni sud u Amsterdamu odlučio je uputiti Sudu zahtjev za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a. Pitanje koje je postavio Okružni sud u Amsterdamu još nije objavljeno u Službenom listu (iako se čini da je upisano pod brojem C-819/19). Međutim, sud koji je uputio zahtjev vidio je primjerak ovjerenog prijevoda presude Okružnog suda u Amsterdamu, prema kojoj prethodno pitanje glasi:

„Je li nacionalni sud, u sporu između oštećenih strana (u ovom slučaju pošiljatelja, korisnika usluga zračnog prijevoza) i zračnih prijevoznika, nadležan, zbog izravnog učinka članka 101. UFEU-a ili barem zbog članka 53. Sporazuma o EGP-u ili na temelju izravnog učinka članka 6. Uredbe 1/2003, u potpunosti primijeniti članak 101. UFEU-a ili barem članak 53. Sporazuma o EGP-u vezano za sporazume/usklađeno djelovanje zračnih prijevoznika kada je riječ o uslugama zračnog prijevoza na letovima obavljenima prije 1. svibnja 2004. na linijama između zračnih luka unutar [orig. str. 13.] EU-a i zračnih luka izvan EGP-a i prije 19. svibnja 2005. na linijama između Islanda, Lihtenštajna, Norveške i zračnih luka izvan EGP-a ili na letovima obavljenima prije 1. lipnja 2002. između zračnih luka unutar EU-a i Švicarske, u razdoblju primjene prijelaznog uređenja određenog člancima 104. i 105. UFEU-a, ili je to zabranjeno prijelaznim uređenjem?”

26. **Zahtjev za prethodnu odluku** S obzirom na navedeno, sud koji je uputio zahtjev odlučio je na temelju članka 267. UFEU-a donijeti odluku kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku. Konkretno:

a. Kako bi sud koji je uputio zahtjev mogao donijeti presudu u ovom postupku, potrebno je također donijeti odluku o pitanju koje je postavio Općinski sud u Amsterdamu u predmetu Stichting, koje se odnosi na mogućnost nacionalnih sudova da primijene članak 101. UFEU-a (i članke koji su mu prethodili) ili članak 53. Sporazuma o EGP-u na sporazume u razdobljima primjene prijelaznog režima. U postupku pred sudom koji je uputio zahtjev to se pitanje odnosi na pomorski, a ne na zračni prijevoz.

- b. Poželjno je da se strankama ovog postupka, koje mogu imati različita stajališta od stranaka u predmetu Stichting, omogući obraćanje Sudu vezano za to pitanje.
- c. Moguće je da se relevantna tužba pred Okružnim sudom u Amsterdamu riješi nagodbom stranaka te da se povuče prije nego što Sud odluči. U tom slučaju, bez navedenog zahtjeva za prethodnu odluku, sud koji je uputio zahtjev ne bi imao koristi od odgovora Suda na to pitanje.
- d. U ovom se postupku javlja još jedan problem kojeg nema u predmetu Stichting, odnosno je li Uredba br. 1/2003, kako je usvojena, imala učinak uspostave provedbenih pravila za usluge u međunarodnom pomorskom prijevozu između luka u državama koje nisu članice Zajednice ili se na te usluge i dalje primjenjuje prijelazno uređenje.
27. Bilo bi poželjno kada bi se zahtjev za prethodnu odluku suda koji je uputio zahtjev razmatrao zajedno sa zahtjevom za prethodnu odluku Okružnog suda u Amsterdamu zato što postoji bitno preklapanje između argumenata i pitanja kada je riječ o razdoblju prije 1. svibnja 2004.
28. Slijedom toga ovaj sud traži od Suda Europske unije da u skladu s člankom 267. UFEU-a odgovori na sljedeća pitanja:
- [orig. str. 14.]** „1. Je li nacionalni sud nadležan za odlučivanje o tužbi za naknadu štete na temelju članka 85. UEEZ-u/članka 81. UEZ-a, s obzirom na to da je sporno postupanje uključivalo pružanje međunarodnih pomorskih usluga isključivo između luka država koje nisu članice EEZ-a/EZ-a u razdoblju prije 1. svibnja 2004. i na to da nacionalni sud nije bio relevantno tijelo u državi članici za potrebe članka 88. UEEZ-a/članka 84. EZ-a?
2. U slučaju niječnog odgovora na prvo pitanje, je li nacionalni sud nadležan za odlučivanje o takvoj tužbi koja se odnosi na pružanje međunarodnih pomorskih usluga isključivo između luka država koje nisu članice EEZ-a/EZ-a u razdoblju između 1. svibnja 2004. i 18. listopada 2006.?”